

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglašila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi volilni red pa Jugoslovani.

(Govoril v odseku za volilno preosnovo poslanec dr. Gregorec.)

Visoki odsek! Dovoljeno mi bodi povsem na kratko govoriti o vprašanju glede volilne preosnove in sicer s stališča, glede katerega zunaj koalicije stoječi jugoslovanski poslanci več ali manj popolnoma soglašajo. Pred vsem smo s svojimi severnimi in vzhodnoslovanskimi brati jedini v tem, da je sedanji volilni red jedna največjih krivic, kar se jih je v novejšem času storilo avstrijskim, zlasti pa slovanskim narodom. Ustvarile so se umetne stanske skupine in se jim dale nezaslišane predprave, vrh tega pa so se volilni okraji urejevali na brezprimeren način.

Pri zadnjih državnoborskih volitvah je volilo: 5402 veleposestnika 85 poslancev, prišel je torej eden poslanec na 63 volilcev; 583 volilcev trgovinskih in obrtnih zbornic 21 poslancev, prišel je torej eden poslanec na 27 volilcev; 338.500 volilcev v mestih in trgih 118 poslancev, prišel je torej eden poslanec na 2370 volilcev ali na 25.787 prebivalcev; 1.387.572 volilcev v kmetskih občinah 129 poslancev, prišel je torej eden poslanec na 10.592 volilcev ali na 142.754 prebivalcev. Pri tem je razloček med volilnimi okraji pri kmetskih občinah jako velik; na Predarlškem pride eden poslanec na najmanj 45.172 prebivalcev, v Galiski pa na največ 224.826 prebivalcev; na južnem Štajarskem: v Celjskem okraju na 142.739, v Mariborskem na 136.098, v Ptujskem na 125.187 prebivalcev.

Tudi tega ni prezreti, da je nad tri milijone mož, starih nad 24 let, kateri so od volilne pravice popolnoma izključeni in torej politično brezpravni. In to se je zgodilo vzlic temu, da mora vsakdo šolo obiskovati, vsakdo plačevati neposredne davke in vsakdo služiti pri vojaki. Ako bi hoteli število novakov razdeliti na enak način in v isti meri na posamezne stanske skupine, tako bi morali samo veleposestniki postaviti četrti del vseh novakov, iz kratka sedanja velika avstrijska vojska bi bila povsem nemogoča. Volilna preosnova in sicer obsežna in temeljita preosnova je torej neobhodno potrebna.

Najtemeljitejša odprava krivic sedanjega volilnega reda bi se pač dosegla s plošno, neposredno, in kolikor mogoče — v Belgiji imajo nekateri po dva, nekateri po tri glasove — jednako volilno pravico. Južni Slovani ne pritirajo pomislekom, kateri se navadno zoper to zahtevo navajajo. Razmere na Nemškem in v Belgiji so take, da te pomisleke povsem ovržejo. Sodimo, da bi katoliški centrum na Nemškem kulturnega boja ne bil nikdar tako sijajno dognal, da so bili ondodni katoliki primorani, voliti po takem volilnem redu, kakoršen

je naš. Ondodni katoliki se imajo v mnogih ozirih za svojo zmago zahvaliti splošni volilni pravici.

Po določni izjavi vlade pa ni upati, da se uvede splošna, neposredna in — kolikor mogoče — jednaka volilna pravica. Ker se pa neka volilna preosnova vendar hoče izvršiti, želimo, da se v okviru obstoječih stanskih skupin volilna pravica kolikor le mogoče razširi.

Sprožilo se je vprašanje, ali bi ne kazalo dati spet deželnim zborom pravico, voliti državne poslance. Ako bi bili Slovenci združeni v jedno upravno celoto, bi zoper ta nasvet ne imeli dosti ugovarjati. Ali razcepjeni smo na osem kronovin, in v največ teh kronovin v Avstriji smo tako tlačeni, da v deželnih odborih in deželnih šolskih svetih sploh nimamo zastopnika. Če se nečemo izpostaviti nevarnosti, da izgubi pol milijona Slovencev vse zastopstvo v državnem zboru, moramo se z vso odločnostjo izreči zoper to, da bi deželni zbori volili državne poslance.

Zahtevamo torej neposredne volitve v centralni zastop in kolikor mogoče obsežno razširjenje volilne pravice in sicer: 1. na vse, ki plačujejo v mestih in na deželi kaj neposrednega davka; 2. na vse tiste delavce, ki so zavarovani za slučaj nezgode ali so člani bolniških blagajnic; 3. na vse tiste moške, kateri bi dokazali gotovo naobrazbo.

Teh novih volilcev pa ni smeti združiti v jedno samo novo stansko skupino, zakaj njihove težnje si očitno nasprotujejo, iz česar bi se lahko rodili nevarni nasledki. Ti novi volilci naj torej volilno pravico izvršujejo v tisti stanski skupini, kateri po naravi pripadajo, kmetski torej v skupini kmetskih občin, katere mandate bi bilo pomnožiti za 21 novih mandatov, mestni v skupini mest in trgov, v katero skupino bi bilo uvrstiti vse trge brez razločka — delavci pa v skupini trgovskih in obrtnih zbornic, toda po posebnem oddelku, kateri bi imel 21 poslancev.

V sedanjih razmerah se nam vidi taka volilna preosnova najprikladnejša. Stvaritev jedne jedine nove kurije ali volilske skupine za vse nove volilce skupaj, kakor jo priporočata gospoda Rutowski in Bärnreither, pa moramo imenovati jako nevarno, že zaradi predstoječe davčne preosnove. Po tej bi liberalci mogli takozvane petakarje potisniti v novo skupino, ostali volilci pa bi jim bili potem tako gotovi, kakor trgovske zbornice. Ko bi obveljal predlog Rutowski-Bärnreither, bi to bila velika zmaga liberalizma in z njim združenega kapitalizma, in velik, usodepoln poraz konservativcev. V novi skupini takozvanih nemaničev ali proletarcev bi takoj dobili izvrstno organizovani socijalisti vodstvo v roke in kmalu vse knete zvalili v svoj tabor. Vsled znižanja cen pridelkov je kmetsko prebivalstvo izgubilo skoro polovico svojih dohodkov, dolgovi pa so ostali in sila je

od leta do leta hujsa. Sila pa goni, kakor kaže izkušnja, ljudi, če drugod ne dobé pomoči, v socializmu. Zato se bomo ustavljali predlogom Rutowsky-Bärnreither in glasovali proti njim.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Ko se Kosar zopet loti dela v vinogradu Gospodovem, pomirilo se je njegovo srce in skušnjava zavoljo poklica ni ga več motila. Po dolgi vojski vrnil se je zvesti duši sladki mir, ki je ni več zapustil do smrti. O njegovem dušnem pastirovanju ljudje se zdaj vsi navdušeno govoré. Zlasti pa je bila zopet njegova beseda, ki je verne od vseh strani vabila v Braslovče, da je prostorna cerkev šestokrat bila pretesna. Kosar pa svojim poslušalcem nikakor ni prizanašal, temveč hudo jih je prijemal in dosti ostro pridigoval. O grehu, o pokori, o starih poslednjih rečeh govoril je najrajši. Njegova duša bila je menda še vedno nekoliko zamišljena v strogo redovno življenje. Prej in slej namreč njegova beseda ni bila ostra, temveč mila, bolj ljubezniva kakor stroga. »Dolgo pridigujejo, a nikoli predolgo, se bi jih poslušali« — djali so ljudje. Za pobožne duše imela je njegova pridiga vedno sladke tolažbe, a tudi na srce grešnikovo je njegova beseda tako dolgo trkala, dokler ga ni odprl pokori.

Vsi dobri so Kosarja pristrčno ljubili, a tudi grešniki se ga niso bali. Čudno oblast imel je nad ljudmi, nikdo se ni mogel ustavljati vstrajni njegovi pastirski ljubezni. Zato pa je bila njegova spovednica vedno od spovedancev obdana; dosti jih je želelo pri njem opraviti dolgo spoved. Še zdaj se stari ljudje hvaležno ponašajo s tem ter smatrajo za nekako posebno milost, da so o svojem času pri rajnem prelatu opravili spoved celega življenja. Hudi duh ni imel tako utrjenega mesta, da bi mu ga Kosar ne vzel koj z naskokom. In če se mu to ni posrečilo, nosil je tako vstrajno škrinjo postave božje okoli grešnega srca ter ga glasno budil, a mu zopet tako milo govoril na srce, da se je moralo začeti rušiti zidovje Jerihe in se mu podati trdnjava.

Vsakdo je menil, da veliki trud in obilni posli slabotnega duhovnika morajo zopet podreti. Ali Kosar opravljal je vsako delo z veseljem, in veseli težak čuti le pol teže svojega poklica.

Kar mu je pastirstvo pustilo časa, porabi ga za to, da se s pomočjo glasovira temeljito priučí koralnega petja. Zvedel je menda ali morebiti tudi samo slutil, da ga škofijstvo misli poklicati za korvikarja na stolno cerkev v St. Andraž. Drugači namreč ne vemo, zakaj bi mu služilo spričevalo dekana Stojana, takrat šolskega okrajnega nadzornika, ki se tako-le glasi: »Častiti gosp. Fr. Kosar je v koralnem in cerkvenem petju vrlo izvežban in si je tudi v godbi znamenito znanje prilastil. 26. nov. 1855.« Ravno tako dobro je spričevalo dekanijskega urada od istega dne gledé njegovega pastirskega delovanja, katero je škofijstvo menda tudi iz tega vzroka terjalo, ker je bil Kosar izvoljen za imenovano službo na stolnici. Glasi se: »Dekanijski urad radostno priznava, da se je č. g. Fr. Kosar ves čas svojega tukajšnega bivanja ne samo kot začasni pokojnik, nego tudi kot kaplan izgledno vedel, in je vedno ljubeznivo pomagal v pastirstvu, kolikor mu je pripuščalo zdravje. Nastavljen pa za duhovnega pomočnika, je vse posle svoje službe najzvesteje opravljal, in kar mu je prostega časa ostajalo, porabil ga je za cerkveno petje, in si je

tako pridobil ne le občno spoštovanje duhovnih bratov, nego tudi župljanov.«

Ko je bil Kosar hitro po novem letu 1856 škofovskim pismom imenovan za korvikarja, smemo reči, da so se »vesele« Braslovče spremenile v žalostne Braslovče. Toda skozi oblake, ki so takrat viseli nad Braslovčami, sijalo je že tudi veselo upanje Kosarjevih rojakov, da je zdaj njih ljubljeneec ravno na pravem potu do višjih častij in do delokroga, primerne njegovi glavi.

V spomin sv. misijona v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru.

Prvi slov. sv. misijon v cerkvi sv. Alojzija obhajal se je l. 1860. od 3. do 14. marca istočasno z nemškim v stolnici, ki se je sklenil 18. marca. Vodili pa so slov. sv. misijon nepozabni škof Slomšek z nekaterimi duhovniki. Preteklo je 34 let — in letos se je zopet obhajal v tej cerkvi sv. misijon za Slovence. Sicer Slomšek ni bilo več med nami; vendar pa je njihov duh govoril iz ust sedanjega mil. knezoškola krasne besede pozdrava in vabila. Rekli so, da so že dolgo gojili to misel, da oskrbijo kakor nemškim, tako tudi slovenskim prebivalcem mariborskega mesta prepotrebni sv. misijon, kar se jim je sedaj posrečilo. Nato so podelili čast. gg. misijonarjema Fr. Doljaku in Mih. Tomazetiču iz družbe Jezusove popolno oblast za ves čas sv. misijona.

Vsak dan bile so tri pridige. Udeležba je bila zjutraj, posebno pa zvečer vedno velika. Vsak stan imel je posebej skupno sv. obhajilo z ganljivim nagovorom. Gg. misijonarja ozirala sta se tudi na tukajšnje krajevne razmere, povdarjajoč, da se pekoče socialno vprašanje more le s pomočjo sv. vere rešiti, in sicer, ako delavci trdno zaupajo v Boga, krščansko živijo in vestno svoje dolžnosti izpolnjujejo. Obhajanih je bilo v času sv. misijona nad 2200 ljudi.

Najbolj slovesen je bil zadnji dan, v nedeljo dne 11. novembra; zato pa je prišlo tudi toliko ljudi, da se je vse trlo. Sklep je bil popoldne ob starih. Milostlj. knezoškof so najprej blagoslovili novi misijonski križ. Potem je imel č. g. Doljak sklepni govor. Odprl nam je knjigo s tremi poglavji, ki se glasi: 1. Boj se Boga in varuj se greha! 2. Ljubi Jezusa Kristusa! 3. Reši dušo! in je proseče opominjal vernike, naj odslej pogosto prebirajo to knjigo sv. misijona. Na to smo slovesno obnovili krstno obljubo in vero, kateri prizor je gotovo vsakemu izvalil solzo resničnega kesanja.

Po sklepnem govoru stopili so višji pastir pred oltar ter so v plamenečih besedah označili sad tega sv. misijona in zajedno izrekli pristrčno zahvalo vsem vernikom za obilno udeležbo in preč. gg. duhovnikom, osobito preč. g. ravnatelju bogoslovja. H koncu so podelili papežev blagoslov in z zahvalno pesmijo »Te Deum« sklenili ta II. slov. sv. misijon.

Zvonček Sv. Alojzija glasi se še tudi po sv. misijonu, in ljubljani Vzveličar nas po njem vedno opominja:

Molite in čujte vsi,
Ostan'te vselej zvesti mi,
In vam gotova krona
Bo svetega misijona!

C.

Gospodarske stvari.

Zaloga gorice.

Božji vrtnar je imel na svojem posestvu smokvico ali figovo drevo. Že tri leta hodi gledat, če bo kaj sadu